

Pražák, Richard

Hungaristika

In: *Slavica na Universitě J.E. Purkyně v Brně : (filologie, literární věda, historiografie, uměnovědy)*. Hejl, František (editor). Vyd. 1. V Brně: Universita J.E. Purkyně, 1973, pp. 118-119

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/126840>

Access Date: 11. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

HUNGARISTIKA

Hungaristika byla na filosofické fakultě v Brně od počátku pěstována jako doplňující součást širšího slavistického zaměření fakulty. Již v r. 1922 se snažil tehdejší rektor, známý slavista prof. Václav Vondrák získat za profesora maďarského jazyka pro filosofickou fakultu proslulého maďarského slavistu Jánose Melicha.

Rozvoj hungaristických studií na fakultě je však spjat až se jménem prof. Josefa Macúrka (* 1901), člena korespondenta ČSAV, který již před příchodem do Brna vydal vysokoškolskou učebnici Dějiny Maďarů a uherského státu (1934) a věnoval maďarským dějinám pozornost i v řadě statí populárně vědeckého charakteru (napsal heslo Maďarsko. Dějiny do OSNND III, 2, 1935; dále přehled Maďaři a uherský stát do konce 11. století do Dějin lidstva od pravěku k dnešku III, 1937, atd.).

Studium maďarských dějin pokládal Josef Macúrek za součást širě orientovaného studia dějin Slovanů a východní Evropy, přičemž zvláště zdůrazňoval význam maďarských dějin pro dějiny české. Proto po válce organizoval velkorose zaměřený výzkum bohemik v budapeštských archívech (srov. jeho obsáhlé referáty ve VČAVU 1950, a v ČMM 1951) a vydal bibliografický přehled Bohemika v maďarské historické literatuře v posledním desetiletí ČMM 1950). Navázal na něj Richard Pražák ve stati Maďarská historická věda od r. 1948 do října 1956 (SPFFBU C 1957).

K 200. výročí narození Josefa Dobrovského vydal Josef Macúrek objevnou studii České a uherské dějepiscectví v počátcích českého a maďarského národního obrození (ve sborníku Josef Dobrovský 1753-1953, 1953) a poté projevil zájem hlavně o dějiny slovenské (viz oddíl Studium dějin slovanských národů . . .). Zajímal se také o novější maďarské dějiny, a to i v širším srovnávacím rámci mezislovenském a východoevropském (Z dějin česko-maďarské spolupráce v letech 1849 až 1867, SLPř 1969; První ruská revoluce a její ohlas na území polském, v soudobých Uhrách a Rumunsku, Sovětská historie 1955, a Ohlas Velké říjnové socialistické revoluce v dějinách a kultuře Československa, 1958).

V hungaristických historických studiích pokračoval na čas Macúrkův žák *Osvald Machatka* (* 1927) (srov. zvláště jeho články První československý dělnický spolek v Budapešti v letech 1868–1890, ČMM 1953, a České země a povstání Františka II. Rákócziho v Uhrách, ČMM 1955) a po něm *Richard Pražák* (* 1931), který se v r. 1965 habilitoval pro obor dějiny střední a jihovýchodní Evropy a svou pozornost věnoval od počátku problematice hungaristické, bohemistické a slovakistické, zejména studiu česko-maďarských vztahů za národního obrození. Vydal monografii Maďarská reformovaná inteligence v českém obrození (1962) a řadu studií k této tematice v maďarštině, němčině i češtině. Vztahů představitelů české a maďarské obrozenecké vědy a kultury se týkají jeho studie Palacký a Maďaři před rokem 1848 (ČMM 1958); Neznámé dopisy Josefa Dobrovského do Uher (SPFFBU D 1962; též maďarsky Filológiai Közlöny 1962); K metodologii studia česko-maďarských kulturních vztahů za národního obrození (Sborník družby pěti bratrských universit, 1965); Prameny a literatura ke vztahům české a maďarské osvícenské vědy (SPFFBU C 1967); Styky Josefa Dobrovského s Maďary (Sl 1968; též maďarsky Filológiai Közlöny 1968); Čeští umělci v Uhrách na přelomu 18. a 19. století (SLPř 1969); Čeští divadelní umělci na německém divadle v Budíně a v Pešti na přelomu 18. a

19. století, in: Otázky divadla a filmu. *Theatralia et cinematographica* I, 1970), Dobrovský a Kazinczy (SPFFBU D 1971) aj. K období 1849–1867 se váží Pražákovy převážně literárněhistoricky pojaté studie Jan Neruda a maďarská literatura (SPFFBU D 1958); Češi a Maďari v nerudovské Praze. Z doby Nerudovy (1959) a Česká literatura mezi Maďary 1849–1867, in: Dějiny a národy, 1965; též maďarsky Tanulmányok a csehszlovák-magyar irodalmi kapcsolatok köréből, 1965). Synteticky je pojata jeho studie K otázce studia česko-maďarských kulturních a literárních vztahů (in: Na křižovatce umění. K šedesátinách Artura Závodského, 1973). K starším dějinám a literatuře se přimykají jeho zčásti širě slavisticky a balkanisticky zaměřené studie Maďarské obrození a srbská lidová poesie (in: Franku Wollmanovi k sedmdesátinám, 1958); Působení Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic v Uhrách a jeho odraz v době obrozené (in: Humanismus a renesance na Slovensku v 15.–16. storočí, 1967) a Bogomilismus v Uhrách v 11. století (in: *Studia balkanica bohemoslovaca*, 1970).

Na poli literárněvědném je Richard Pražák kromě toho spoluautorem Slovniku spisovatelů. Maďarsko (1971), připravovaného akademického vydání Dějin maďarské literatury a jiných prací. V oblasti filologie a kulturní historie zpracoval monografii Josef Dobrovský als Hungarist und Finno-Ugrist (1967), v níž zdůraznil i slavistické souvislosti ugrofinistických výzkumů Josefa Dobrovského a jejíž části vyšly i maďarsky (*Filológiai Közlöny* 1968) a finsky (*Virittäjä* 1969). Z hlediska dějin slavistiky probral tuto otázku v článku Josef Dobrovský a ugrofinské jazyky (in: *Práce z dějin slavistiky* I, 1970).

V rámci hungaristiky a středoevropských dějin je na fakultě věnována pozornost také oblasti Sedmihradska, jíž se dotýkají studie *Františka Hejla*, Městský archiv v Krakově a jeho význam pro studium česko-polských a slovensko (uhersko)-polských vztahů od konce 15. do konce 18. století (ČMM 1960) a Český obchod na krakovském trhu po Bílé hoře (SPFFBU C 1961).

Novějším maďarským dějinám jsou věnována skripta *Marty Romportlové* Dějiny Maďarska 1918–1949 (1972) a studie Čas mezi Mnichovem a Komárnem (SIPř 1967) a ve Vídni rozhodli silní (SIPř 1969); ze starších prací jsou to články *Josefa Kolečky* Intervence československé buržoasie proti maďarské sovětské republice v roce 1919 (ČMM 1952) a Hnutí dělnických rad ve střední Evropě v letech 1917–1920 (SbMM 1959).

Od r. 1958 probíhá na filosofické fakultě v Brně fakultativní výuka maďarštiny, systematická pozornost je věnována bibliografii československé hungaristiky (dosud vyšla Bibliografie československé hungaristiky za léta 1966–1968, 1971) a hungaristická problematika je sledována také ve spojení s problematikou ugrofinistickou (obecnou i speciální, např. estonskou) a se slovenskou.

Richard Pražák